

Financieel toezicht corporaties verscherpt

Wie krijgen macht en invloed?

In 1996 ging het in de volkshuisvesting vooral om de vraag wie bepaalt wie wat moet doen. Voor het eerst werd openlijk en 'Kamerbreed' gesproken over tweedeling, armoede en segregatie in Nederland. Eenstemmig vindt eenieder dat er iets moet gebeuren en dat de corporaties daarbij een belangrijke rol spelen. Werd tot dan toe echter uitgegaan van de individuele verantwoordelijkheid van corporaties, sinds 1996 wordt in toenemende mate gesproken over een collectieve verantwoordelijkheid. Dat toezicht in die discussie een belangrijke rol speelt ligt voor de hand.

ALDERT DREIMULLER en KEES TEGEL

Bij alle activiteiten waarvan de overheid de uitvoering de laatste jaren op afstand heeft gezet lijkt het erop dat de politiek daar deels spijt van heeft. De ctsv-affaire is een goed voorbeeld en meer recent de discussie over Sport7. In Den Haag lijkt de mening post te vatten dat de rijksoverheid vroeger in de volkshuisvesting macht had en nu nog slechts invloed heeft. Een andere opzet van de al jaren slepende kwestie rond het toezicht zou daarin verandering kunnen brengen. De vraag is echter of door nieuwe regels en wetgeving de sector beter zal gaan presteren.

In het verleden zijn grote en kleine mislukkingen aan het licht gekomen in de aansturing en beheersing van projecten bij de rijksoverheid, maar ook bij woningcorporaties. De Algemene Rekenkamer en parlementaire enquêtes stellen de effectiviteit en het functioneren aan de kaak. Veel gemeenten kennen hun 'affaires'. In meerdere gemeenten heeft de Rekeningcommissie zich opgewaardeerd tot 'Rekenkamer' en laat zij zelf onderzoeken doen. Ook in het bedrijfsleven wordt gediscussieerd over een scherpere invulling van de toezichtstaak. Kortom: uitoefening van toezichthoudende en controlerende taken staat sterk in de belangstelling.

FUNCTIONEREN CORPORATIES ► De recente wijziging van het vbsH (Besluit Beheer Sociale Huursector) vloeit voort uit discussies over het functioneren van woningcorporaties. De algemene teneur bij de discussie was dat de sociale taak van corporaties gewaarborgd moet blijven, er meer doelmatig en doeltreffend moet worden gewerkt en het financieel en volkshuisvestelijk toezicht moet verbeter-

ren. Het aanpassen van het financieel toezicht, dat centraal staat in dit artikel, moest wachten op de bevindingen van het parlementair onderzoek naar de Stichting Woningbeheer Limburg en het onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar het toezicht op woningcorporaties in 1993/1994. In de huidige aanpassing van het vbsH zijn echter nog maar weinig wijzigingen aangebracht in de structuur van het toezicht op corporaties.

Wat is er dan wel gewijzigd met betrekking tot het (financieel) toezicht? Corporaties zijn straks verplicht de gemeente vooraf een overzicht te geven van voorgenomen activiteiten inzake de vijf kerntaken voor het komende jaar, waaronder ook de bijdrage aan de leefbaarheid van buurten en wijken. Corporaties moeten elk jaar de geplande activiteiten en de afspraken daarover met de gemeente doorgeven aan vrom. Hierdoor is het rijk in staat de Tweede Kamer jaarlijks de gevraagde informatie te verschaffen over de geplande activiteiten van de sociale-huursector als geheel. Expliciet moeten de corporaties eventuele deelnemingen in andere rechtspersonen aangeven en de kerngegevens gaan gedetailleerder in op de volkshuisvestingsprestaties.

In het vbsH is met betrekking tot het toezicht op de corporaties verder een aantal procedurele maatregelen vastgelegd. Zo zijn controle-protocollen opgenomen voor de accountantsverklaring over de jaarrekening, voor de mededeling van de accountant over het volkshuisvestingsverslag en voor zijn beoordeling van de kerngegevens. Dit is volgens een bericht van het ministerie van vrom bedoeld om de verantwoording beter te structureren en om de publieke taak van de openbare accountant te benadrukken. Verder krijgt de gemeente een recht op nadere informatie van de corporatie ten behoeve van haar toezichhoudende rol. Tot slot wordt de gemeente verplicht haar oordeel over de prestaties en het functioneren van de corporatie ook aan het rijk toe te sturen. Kortom wel meer plannen vooraf op papier, over meer zaken rapporteren en meer rechten voor toezichthouders, maar dat is nog geen verbeterd toezicht.

NIET DUIDELIJK ► Hoe het toezicht op corporaties dan wel gestalte moet krijgen is nog in discussie. Het lijkt erop dat er een onderscheid komt in het toezicht

op de volkshuisvestelijke prestaties en in de financiële verrichtingen van corporaties. De rol van de gemeente lijkt te worden beperkt tot het toezicht op de volkshuisvestelijke prestaties. Hoe het financiële toezicht vorm gaat krijgen is nog niet bekend. Duidelijk is dat het wsw (stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw) de rol van extern toezichthouder niet ambieert. Wel zal het wsw door zijn eigen normen op te leggen aan de woningcorporatie voor de bepaling van het beschikbare eigen vermogen (als limiet voor te borgen leningen), steeds meer een 'early warning' functie krijgen voor de corporatie. Binnenkort wordt door het wsw met de sector overlegd hoe een model voor het bepalen van het beschikbare eigen vermogen eruit moet zien.

CORPORATE GOVERNANCE ► Opvallend in de discussie is het uitgangspunt dat toezicht per definitie van buitenaf moet plaatsvinden. Dat toezicht ook intern kan worden geregeld op basis van eigen verantwoordelijkheid is in ieder geval in volkshuisvestingsland een nieuwe gedachte.

Toezicht is niet enkel bij aan de overheid gelieerde organisaties en bedrijven actueel. Ook in het bedrijfsleven is er volop aandacht voor dit thema. De algemene opinie is dat de belangen van aandeelhouders moeten worden versterkt door een scherpere invulling van de toezichtstaak. In 1996 heeft daartoe et bestuur van de Vereniging van de Effectenhandel/Amsterdamse Effectenbeurs het initiatief genomen door een commissie in te stellen. Deze commissie heeft als taak te adviseren over corporate governance in Nederland. Corporate governance is een mooie term voor de organisatie van het toezicht in bedrijven. De commissie stond onder voorzitterschap van drs. J.F.M. Peters (ex-Aegon) en werd zodoende bekend als de commissie-Peters. De commissie-Peters constateert in haar in eind oktober 1996 gepubliceerde rapport 'Corporate Governance in Nederland' een groeiende zorg onder belanghebbenden over het toezicht op de raden van bestuur.

Corporate governance, de organisatie van het toezicht in bedrijven, omvat het besturen en beheersen van een onderneming. De redenering is dat goede besturings- en beheersingssystemen ertoe bijdragen dat bedrijfsprocessen adequaat verlopen. Dat heeft weer positieve gevolgen voor de beschikbare middelen en de continuïteit van de onderneming. De commissie Peters heeft zich bij haar onderzoek in hoofdzaak gericht op de werking van de raad van commissarissen, de raad van bestuur, alsmede op de rol van de aandeelhouder. Belangrijkste conclusie van de commissie-Peters is dat de bestuurders en commissarissen over hun taakuitoefening niet alleen intern, maar juist ook extern verantwoording moeten afleggen. Een andere belangrijke conclusie is dat die verantwoording en openheid beter werkt dan nieuwe regels uitgevaardigd door de wetgever. De commissie komt tot deze conclusies in het besef dat nieuwe regels nooit voldoende zijn als de betrokkenen niet een goede verantwoording en openheid beogen.

Vervolgens geeft de commissie veertig concrete aanbevelingen, primair voor beursgenoteerde ondernemingen, maar de aanbevelingen kunnen ook worden toegepast door andere organisaties. Uiteraard voorzover de op de organisaties betrekking hebbende regelgeving dit toelaat. De aanbevelingen van de commissie-Peters kunnen ook grotendeels worden toegepast op woningcorporaties. Bovendien verkiest de sector zelf ook de handhaving van bestaande regels en verantwoording en openheid boven nieuwe regels uitgevaardigd door de wetgever. «

NOOT NADERE INFORMATIE EN VRAGEN: HELPDESK
KPMG BRANCHEGROEP WONINGCORPORATIES TE
AMSTELVEEN, DRs. IR. ALDERT DREIMULLER EN KEES
TEGEL RA (020)6567660.

**JAARLIJKS OVERZICHT VAN
ACTIVITEITEN VOORAF**